

Ett slopat beteskrav

Dess påverkan på konsumenters attityd, tillit och konsumtionsmönster

Sophia Blaus

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för stad och land
Program: Samhällsutveckling - landsbygd
Uppsala 2025

Ett slopat beteskrav. Dess påverkan på konsumenters attityd, tillit och konsumtionsmönster.

Abolished pasture requirement. Its effects on consumer attitude, trust and consumption patterns.

Sophia Blaus

Handledare:	Malin Beckman, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Brian Kuns, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Landsbygdsutveckling
Kurskod:	EX0888
Program/utbildning:	Samhällsutveckling – landsbygd
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Omslagsbild:	Sophia Blaus
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	beteskrav, attityder, mejerisektorn, struktureringssteori, konsumenter, konsumtionsmönster

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Det pågår idag en debatt i Sverige kring den snart 40 år gamla regleringen om beteskravet för mjölkkor i Sverige. Den ena sidan menar att regleringen ska slopas för att öka konkurrenskraften samt flexibiliteten för svenska lantbrukare och den andra sidan menar att den ska behållas för att främja djurvälfaerden inom mejerisektorn, samt främja den biologiska mångfalden i den svenska naturen. Mitt i debatten står konsumenten som gör sina vardagliga val i butiken och försöker göra det 'rätta' valet.

Med detta som avstamp undersöker denna uppsats konsumenters attityd gentemot eventuellt slopat beteskrav och dess eventuella följder för konsumtionsmönster i Sverige. Med hjälp av en enkätundersökning och Anthony Giddens struktureringssteori samt begreppen attityd, tillit och föreställningar analyseras respondenternas svar för att försöka förstå vad attitydförändringarna kan innebära för efterfrågan på svenska mejeriprodukter, om beteskravet slopas.

Resultatet visade att respondenternas attityd i stor utsträckning skulle förändras från att ursprungligen känna tillit och se svensk mejeriproduktion som måna om djurs välfärd, till att bli mer skeptiska gentemot mejerisektorn. 57% av respondenterna menade att deras konsumtion skulle ändras på minst ett av fyra följande sätt: (i) köpa mer ekologisk/KRAV-märkta mejeriprodukter. (ii) Köpa mejeriprodukter från andra länder som exempelvis Norge med liknande beteskrav. (iii) Hitta substitut till animaliska mejerier så som havre- och sojaprodukter. (iv) Minska sin konsumtion av mejeriprodukter generellt. En del av respondenterna skulle söka sig till lokala lantbruk för alternativa platser till mejerikonsumtion. En stor del av respondenterna menade att de vill premiera den produktionen som reflekterar deras värderingar och vill använda sin konsumtionsmakt för att förändra strukturerna inom mejeriproduktionen. Undersökningen visade att attityder, tillit och föreställningar är sammankopplade, och de påverkar respondenternas inställning gentemot produktionen.

Nyckelord: Beteskrav, Attityder, Mejerisektorn, Struktureringssteori, Konsumenter, Konsumtionsmönster

Abstract

There is an ongoing debate in Sweden surrounding the regulation about the soon-to-be 40-year-old pasture requirement for Swedish dairy farms. One side argues the requirement should be abolished to boost competitiveness and the flexibility for farmers in their job, and the other side argues it should be intact to protect animal welfare within the dairy industry as well as protect biodiversity in the Swedish nature. In the middle stands the consumer with their everyday choices in the supermarket, trying to make the 'right' choice.

With this as background, this paper is examining consumer attitudes towards the possible abolishment of the pasture requirement and the potential effects the abolishment might have on consumer attitudes and consumer patterns in Sweden. Through a survey and Anthony Giddens' theory of structuration as well as the concepts of attitude, trust and perception, the respondents' answers are analysed to understand how the abolishment and the change in attitudes in consumers could affect demand from the Swedish dairy sector.

The results showed that consumer attitudes would change from its original sense of trust and a perception of the Swedish dairy industry as concerned about animal welfare, to the consumer becoming skeptical towards the dairy sector. 57% of the respondents answered that their consumption would change in at least one of the following four ways: (i) Buy more organic/KRAV-certified dairy products. (ii) Buy dairy products from other countries such as Norway which has a similar pasture requirement as Sweden. (iii) Find substitute for dairy based products, such as oat and soy products. (iv) Reduce their consumption of dairy in general. Some of the respondents would try to find local farms for alternative ways of buying dairy products. A large portion of the respondents communicate their wants to premier the mode of production which they feel reflect their own values, and they want to use their consumer power to change the structures within the dairy production. Attitudes, trust and perception was shown by the study to be interlinked with each other where perception affected the respondents' approach towards the dairy production.

Keywords: Pasture requirement, Attitudes, Dairy industry, Theory of structuration, Consumer, Consumption

Innehållsförteckning

1.	Introduktion	6
2.	Syfte och frågeställningar	7
3.	Metod.....	8
3.1	Metod för materialinsamling	8
3.1.1	Enkätfrågorna	8
3.1.2	Grupperna.....	11
3.2	Motivering bakom frågor	13
3.3	Studier för diskussion.....	14
3.4	Positionalitet.....	14
4.	Bakgrund	15
4.1	Mejerimarknaden	16
4.2	Tidigare akademiska studier	17
5.	Vägledande begrepp och teori	18
5.1	Attityd, tillit & föreställningar	18
5.2	Strukturerings teorin.....	19
6.	Resultat och diskussion.....	21
6.1	Enkät svar	22
6.1.1	Konsumentens attityd	22
6.1.2	Lantbrukaren kontra mejerisektorn	24
6.1.3	Nya konsumtionsmönster	29
6.2	En policys kraft.....	30
6.3	Konsumentens föreställningar	32
7.	Sammanfattande slutsatser	34
	Referenser.....	36

1. Introduktion

Sveriges djurskyddslag är idag omfattande där beteskravet för nötkreatur är den strängaste i världen (Riksdagen 2016). Den innebär att nötkreatur inom både mjölk- och köttproduktion ska ha utevistelse på minst 150 dagar (2-4 månader) om året beroende på var i Sverige lantbruket befinner sig geografiskt (Naturskyddsföreningen 2024). De första regleringarna rörande beteskravet infördes år 1988 och en mer detaljerad lagstiftning skrevs år 2018 (SFS 2018:1192). År 2024 kom regeringen med ett förslag att begränsa djurens utomhusvistelse med motiveringen att öka Sveriges konkurrenskraft (SOU 2024:56). Det skulle innebära att mjölkkor inte längre lagmässigt garanteras utevistelse och lantbrukaren kan själv reglera kornas ute eller innevistelse efter produktionens behov. Denna föreslagna begränsning av reglering har skapat debatt där intresseorganisationer som bland annat Naturskyddsföreningen har uttalat sig. Politiker i riksdagen debaterar ämnet och är splittrade (Protokoll 2023/24:125). Å ena sidan konkurrenskraft och en potentiellt starkare ekonomisk trygghet för lantbrukare i Sverige, å andra sidan sociala värden som biologiskt mångfald och djurvälstånd.

Det går att tolka konsumentens all dagliga konsumtionsval i butiken som indirekta och direkta ställningstaganden och att de skapar förutsättningarna för lantbrukare samt policyskapare att utföra sina jobb. Detta går att se reellt genom bland annat en minskad konsumtion av ekologisk mat. Ekologisk mat har varit i en nedåtgående trend och detta har påverkat ekologiska bönders ekonomiska svängrum (TN 2021). Under 2023 minskade den ekologiska jordbruksarealen från 19,9% av den totala jordbruksmarken till 16,6%, vilket är en minskning på ungefär 100 000 hektar (Ekologiska Lantbrukarna u.å.).

Konsumenternas val, och icke-val, får samhällsrelaterade effekter och därför är det av vikt att undersöka hur konsumenter resonerar och tänker kring lantbrukets utformning. Huruvida enskilda policyer som beteskravet och dess sociala värden påverkar konsumenten eller om ekonomiska faktorer är mer betydelsefulla. Det är av relevans att veta hur konsumentens attityd gentemot mejerisektorn samt den nya eventuella regleringen ser ut.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att förstå hur sloandet av beteskravets påverkar konsumenters attityd och de eventuella följderna av det i deras konsumtionsmönster. Den vägledande frågeställningen för uppsatsen är:

1. Hur påverkar den föreslagna lagändringen kring mjölkors betesrätt konsumenters attityd gentemot svensk mejerisektor?

Uppsatsens resultat ska kunna användas för att resonera om sloandet av beteskravets möjliga påverkan på den svenska konsumtionen av mejeriprodukter. Resultatet ska kunna ge en fingervisning för hur konsumenters nuvarande och förändrade attityd kan påverka konsumtionsmönster.

3. Metod

3.1 Metod för materialinsamling

För att besvara frågeställningen om hur sloandet av betesrätten kan påverka konsumtionsmönstret har jag använt mig av ett enkätformulär. Detta för att nå ett stort antal respondenter på ett effektivt sätt samt för att få en bred geografisk spridning av respondenter. För att kontextualisera frågeställningen har jag läst rapporter, utredningar samt organisationers hemsidor som uttalat sig kring frågan om betesrätten. Den enkät som användes innefattade tio frågor varav de fyra första var frågor om respondenternas ålder, kön, geografisk plats samt sysselsättning. Nedan följer de andra sex frågorna som berör respondenternas attityd och konsumtion.

3.1.1 Enkätfrågorna

Fråga 1

Brukar du tänka på ett livsmedels ursprung (svenskt) när du handlar?

Här kunde respondenterna ange sitt svar på en fem-siffrig skala där 1 är 'Jag tänker aldrig på det' och 5 är 'Ursprung är en viktig faktor för mig'.

Denna fråga är relevant för studien eftersom den ger information om hur konsumenten tänker på livsmedel idag, med beteskravet intakt. Kartläggs attityden idag och sedan hur attityden skulle kunna förändras imorgon så kan vi se hur attityden förändras om beteskravet slopas.

Fråga 2

Rangordna vilka egenskaper hos livsmedel som är viktiga för dig när du handlar?

- Pris
- Ursprung
- Ekologisk
- Klimatpåverkan
- Smak
- Djurvälfärd
- Lokalt/småskaligt

Respondenterna skulle svara på denna fråga genom att rangordna alla egenskaperna på en skala. Skalan gick mellan svaren 'Inte alls viktigt', 'Inte viktigt', 'Neutral', 'Ganska viktigt' och 'Jätteviktigt'. Ett svar per egenskap. Under frågan fanns ett tillhörande kommentarsfält där respondenterna kunde utveckla sina svar om de upplevde det nödvändigt.

Genom att respondenterna får rangordna egenskapernas betydelse för dem personligen så går det att se vilka faktorer som spelar in i deras val av livsmedel. Är priset högt prioriterat hos en respondent och hen väljer i en senare fråga att hen skulle ändra sin konsumtion till att köpa mer ekologisk/KRAV-märkt mjölk så går det att tyda ett attitydskifte hos den specifika respondenten. Väljer ett flertal andra respondenter liknande går det att använda till att dra slutsatser om attitydförändring gentemot mejerisektorn hos respondenterna.

Fråga 3

Är beteskravet viktigt för ditt val av livsmedel? Beteskravet innebär att mjölkkor för närvarande får 150 dagars utevistelse om året.

Här kunde respondenterna ange sitt svar på en fem-siffrig skala där 1 är 'Nej, det är inte viktigt' och 5 är 'Ja, det är viktigt'.

För att få reda på personers generella inställning gentemot beteskravet är denna fråga användbar. Genom att ge lite information om vad beteskravet innebär i frågan kan respondenten försöka ta ett ställningstagande. Detta upplevde jag som något riskabelt eftersom denna information kan uppfattas av vissa som vinklat åt ett eller annat håll eftersom informationen inte är heltäckande. Valen hen gör är därför kanske inte i linje med hur hen hade resonerat om hen hade haft mer djupgående information. Däremot syftar studien till att se konsumenters attityd och inte kunskap, så är denna fråga ändå relevant och användbar.

Fråga 4

Tycker du beteskravet är nödvändigt att ha inom mejeriindustrin?

Respondenterna kunde välja ett av svarsalternativen 'Ja', 'Nej' och 'Vet ej/osäker'. Efterföljande denna fråga fanns det alternativet att utveckla sitt svar i ett tillhörande kommentarsfält.

Denna var något svår för respondenterna att svara på eftersom majoriteten inte hade en tydlig uppfattning om vad beteskravet innebär även om det fanns en liten mängd

information i enkäten. Frågan är ändå relevant för att få konsumentens attityd snarare än dess kunskap, vilket även denna fråga kan mäta.

Fråga 5

Om beteskravet slopas, hur tror du att det kommer påverka ditt beteende i matbutiken? Slopade beteskrav skulle innebära att garantin för antalet utomhusdagar för korna försvann och det blev mer flexibilitet för lantbrukare där de själva får bestämma när korna går ut. Välj max två alternativ.

Respondenterna kunde välja mellan dessa olika alternativ när de svarade på denna fråga:

- Jag skulle köpa mer svenskt ekologiskt/KRAV-märkt (där beteskravet är kvar)
- Jag skulle köpa mer från Norge (där beteskravet är kvar)
- Jag skulle köpa mer havre/sojamjölk
- Jag skulle minska min konsumtion av svensk mjölk generellt
- Jag skulle inte förändra min konsumtion (köper vanligen svenskt och ekologiskt)
- Jag skulle inte förändra min konsumtion (köper vanligen svenskt och konventionellt)
- Jag skulle inte förändra min konsumtion (allergi/preferens/kost)
- Annat

Därefter hade respondenterna möjlighet att komplettera sitt svar i ett tillhörande kommentarsfält.

Denna fråga ger information om hur slopandet av beteskravet kan komma att påverka respondenternas beteende och attityd gentemot mejerisektorn. De olika alternativen var viktiga att ha korta nog för respondenterna att vilja läsa men samtidigt heltäckande nog för att informationen skulle bli användbar för studien. Frågan ger inblick i hur respondenterna skulle reagera om beteskravet slopades rent praktiskt i matbutiken. I denna fråga, likt fråga 3, är viss information om beteskravet inkluderat. Informationen är inte heltäckande och belyser inte nyanserna inom den debatterade frågan kring beteskravet. Meningen med informationen är inte nödvändigtvis att lära ut utan snarare ge en liten bakgrund till frågan de begärs ta ställning i. Informationen är inte menat att främja en specifik sida av debatten men jag är ödmjuk inför att det kan tolkas på det viset trots dess oavsiktliga natur. Fråga 5 är trots det användbar i studien eftersom attitydförändringarna belyses med hjälp av den.

Fråga 6

Skulle du bli mer skeptiskt till den svenska mejeriindustrin om beteskravet slopades?

Här kunde respondenten välja mellan svarsalternativen 'Ja', 'Nej' och 'Vet inte'. Därefter kunde de utveckla sitt svar i ett tillhörande kommentarsfält.

För att fånga respondenternas attityd gentemot mejeriindustrin inkluderades denna fråga. Inom den pågående debatten kring beteskravet så har denna typ av argument lyfts där vissa menar att konsumenter skulle bli skeptiska eller sluta konsumera svenskt om beteskravet slopades eftersom de inte längre skulle se värdet i svensk industri (2024/25:104). Därav sågs denna fråga som relevant eftersom det skulle fånga huruvida respondenterna faktiskt skulle börja nedvärdera den svenska mejerisektorn vid slopat beteskrav.

3.1.2 Grupperna

Frågorna syftar till att besvara frågeställningen men samtidigt inte formulera frågorna för riktade mot ett specifikt perspektiv. Kön och ålder har ingen speciell relevans till denna undersökning mer än att kartlägga olika respondentgrupper. Innan enkäten publicerades offentligt till den tilltänkta målgruppen gjordes en pilot-enkät som publicerades på min personliga Facebooksida för att kartlägga vilka svar enkätens frågor fick, om de var effektiva och hur de landade hos respondenterna. Efter att svar hade kommit in gjorde jag ändringar av enkäten samt rådfrågade två föreläsare om enkätens upplägg. Enkäten testades återigen på min personliga Facebooksida och publicerades kort därefter i orternas Facebookgrupper.

Enkäterna skickades ut till några utvalda ortslokala grupper på Facebook som fungerade som de olika orternas digitala anslagstavla. I grupperna var inläggen reklam för lokala evenemang eller restauranger, det var frågor om tips på secondhand-butiker eller idrottsföreningar för barn. De ska fungera som ett sätt för invånarna att se vad som händer i orten och nå sina grannar. Grupperna hade alla gemensamt att medlemmarna hade någon anknytning till den orten eller staden gruppen skulle fungera som en anslagstavla för. Utöver anknytning, antingen geografiskt eller emotionellt för vissa grupper, var det inget som exkluderade medlemmar. De som är medlemmar kan ha personliga preferenser vilket leder dem till att bli medlemmar i gruppen, exempelvis att de har ett lokalt engagemang eller är nyinflyttade och vill lära känna sina grannar. Varför de är medlemmar är inte detaljerat mer än att de har någon form av anknytning och intresse för den specifika orten. De som inte är medlemmar i gruppen men ändå bor i orten är inte representerad i enkäten. Detsamma gäller för de som är medlemmar men inte är

aktiva i gruppen eller på Facebook. Kön- och åldersfördelningen av gruppmedlemmarna är också aspekter som kan forma svaren i enkäten. Resultatet av svaren visar att cirka 80% av respondenterna är kvinnor och detta kan bero på att grupperna möjligen mestadels består av kvinnor eller att det främst är kvinnorna i grupperna som är aktiva och såg mitt inlägg med enkäten. Genom grupperna når jag en digital målgrupp som har ett personligt intresse av sin respektive ort. Detta innebär att jag inte når befolkningen i sin helhet och resultatet får därför inte övertolkas eller ses som fullständigt representativt.

I början försökte enkäten publiceras i 19 olika grupper som skulle vara utspridda geografisk över hela Sverige så mycket som möjligt. Åtta av grupperna valde att inte svara på min publiceringsförfrågan eller så godkände de inte denna typ av innehåll att publiceras i gruppen. De slutgiltiga 11 orterna som enkäterna publicerades i var:

- Växjö
- Karlstad
- Ystad
- Örebro
- Skövde
- Kungälv
- Kalmar
- Gävle
- Jönköping
- Skellefteå
- Örnsköldsvik

Valet av orter baserades framför allt på orternas geografiska plats men även deras storlek i befolkningsmängd. För att få en mångfald av perspektiv i svaren valdes orter som ligger utspridda över hela Sverige. Befolkningsmängden var en faktor då undersökningen vill ha en någorlunda geografisk spridning men samtidigt nå många människor från samma plats för att få ett större underlag av svar från respektive ort.

Enkätformatet som metod för materialinsamling var relevant för denna undersökning eftersom materialet krävde en bredd av respondenter. Bredden som krävdes hade kunnat nås genom semistrukturerade intervjuer med människor men enkätformatet erbjuder möjligheten till bredd samtidigt som det är ett effektivt sätt att nå ut till människor. Genom att kunna nå ut till personer i elva städer/orter i Sverige kan jag nå bredden av respondenter betydligt mer effektivt än om jag personligen behöver befinna mig på platsen. Att enkäten finns digitalt betyder också att flera människor kan svara på enkäten samtidigt utan att jag måste göra intervjun

muntligt med en respondent i taget. Jag är medveten om att denna typ av metod kan utesluta människor som inte använder sociala mediet Facebook och är därför inte fullkomligt representativt. En risk med att använda enkäter är att tilliten mellan intervjuare och respondent inte kan byggas upp lika utförligt som genom intervjuer. En djupare tillit hade varit positivt i denna undersökning då uppsatsen hanterar frågor om människors livsmedelskonsumtion vilket kan vara ett mer känsligt och privat ämne där människor kan känna sig skamsna över matval som inte nödvändigtvis kategoriseras som 'hållbara' (Spendrup et al. 2024). Att göra enkäten anonym var därför ett försök till att få respondenterna att känna sig mindre påkomna om de redovisade sina val som de själva uppfattar som 'dåliga'. Respondenternas anonymitet är garanterad eftersom jag själv inte har någon aning om vilka de är mer än ålder, kön samt geografisk plats.

3.2 Motivering bakom frågor

Formuleringen och valet av frågor var tvungna att dels vara frågor som en person utan tidigare kunskap om betesrätten kan svara på, men samtidigt ge respondenten lite information så att de känner sig motiverade att svara. Jag är möjligen den enda informationskällan för vissa av respondenterna inom detta ämne vilket kan innebära att de inte är grundligt informerade om betesrätten, svensk mejeriproduktion et cetera när de svarar på denna enkät. Syftet med enkäten och denna studie är dock inte att undersöka konsumenternas kunskap om beteskravet eller Sveriges mejerisektorn. Syftet är att undersöka deras attityder och generella tankar oavsett om dessa är faktabaserade eller inte. Det är attityderna i deras ytliga form som denna studie intresserar sig för, för att förstå hur ett slopat beteskrav kan komma att påverka konsumenternas attityd. Att jag ger personerna fullständig bakgrundsinformation i alla dess nyanser är därför inte nödvändigt för denna studie. Däremot är det viktigt att poängtera att den lilla information enkäten gav respondenterna kan tolkas på olika sätt av olika personer. Jag försökte att vara så neutral som möjligt i mina formuleringar men samtidigt vara kortfattad och koncis så att människor skulle orka läsa och svara på mina frågor. Denna balansgång är svår och vissa hade kanske formulerat sig annorlunda. Jag valde de slutgiltiga formuleringarna och frågor efter pilot-enkät, diskussion med handledare, diskussion med föreläsare samt vänner och landade på denna slutgiltiga form. Materialet enkäten skapade är användbar i min studie men kräver samtidigt en nyanserad tolkning.

3.3 Studier för diskussion

I min analys använder jag mig av tidigare studier för att diskutera materialet jag samlat in. Dessa studier är Stampa et al. studie 'Consumer perceptions, preferences and behavior regarding pasture-raised livestock products' från 2020, samt Jokinen et al. studie 'Consumer trust in animal farming practices – exploring the high trust of Finnish consumer'. Dessa studier är ämnade att ge den förda diskussionen en förankring i verkliga situationer samt ge diskussionen ett djupare perspektiv.

3.4 Positionalitet

Mitt eget intresse och nyfikenhet kring ämnet har påverkat mig i valet av beteskravet som uppsatsämne. Personligen har jag ingen koppling till mejerisektorn och lantbruk utöver intresse och utbildning. Under undersökningens gång har jag i den möjligaste mån försökt undvika att personliga uppfattningar och teser inkluderas när materialet analyseras. Ämnen som dessa har en tendens att väcka starka åsikter och känslor hos människor, även hos mig, vilket innebär att jag som skribent måste förhålla mig objektivt till mina egna värderingar under hela processens gång. Jag strävar efter äkthet i denna studie vilket innebär att visa en rättvis bild av olika perspektiv och uppfattningar (Bryman & Bell 2017). I den möjligaste mån försöker jag lyfta fullständigheten av det insamlade materialet utan att inkludera personliga värderingar i analysen.

4. Bakgrund

Rationaliseringen och moderniseringen av lantbruket har under samhällets utveckling betytt nya regleringar samt ändringar av gamla regleringar för att följa samhällets nya former. Idag uttrycker sig detta delvis genom debatten om beteskravet för mjölkkor och huruvida det ska finnas kvar efter ha varit i kraft sedan år 1988 (SOU 2024:56). Den nuvarande regeringen har föreslagit, baserat på Utredningen om en konkurrenskraftig animalieproduktion, att betesrätten ska begränsas för att den svenska mejerimarknaden ska bli mer konkurrenskraftig (Ibid). Nuvarande landsbygdsministern Peter Kullgren menar att ett slopat beteskrav skulle kunna innebära en positiv utveckling för svenska lantbrukare då den svenska standarden på mjölkproduktion är högre än i övriga EU-länder, och svenska lantbrukare borde få ekonomisk ersättning för detta (Sveriges Radio 2024). Kullgren säger detta i en intervju med Sveriges Radio:

Bönderna ska få betalt för att man har djuren på bete, precis som man får i exempelvis Finland eller i många andra EU-länder också. Och det är för att många bönder vittnar om att det är svårt att expandera, det är de som känner sina djur bäst, hur naturens förutsättningar just där de har sin verksamhet kan skifta. Väder och vind påverkar... Men det är klart jag vill se fler betande kor i Sverige men just nu går det åt fel håll.

Förslaget har bemötts av stöd från organisationer som Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) som menar att lagförslaget är en modern beteslag där livsmedelsproducenter kommer bli mer konkurrenskraftiga och mindre ekonomiskt belastade (LRF 2024). Jonna Didriksson, styrelseledamot LRF Värmland, menar att ett slopat beteskrav stärker svenska bönders verksamhet och gör det mer hållbart (2024). Hon lyfter även att konsumenters oinformerade val skapar sämre förutsättningar för svenska lantbrukare och att människor med den 'korrekta' kunskapen bör förmedla den verkliga bilden av hur situationen ser ut. Aktörer som är för ett slopat beteskrav menar att det skulle ge lantbrukaren mer flexibilitet över sin verksamhet utan att försämra djurvelfärden, samtidigt som svenskt lantbruk har samma förutsättningar som övrigt lantbruk inom EU. Detta, enligt bland annat Kullgren, skulle innebära att svenska bönder får ekonomiskt stöd för samma saker andra EU-bönder får stöd för (Sveriges Radio 2024).

Andra organisationer som Naturskyddsföreningen menar dock att beteslagen bör behållas på grund av de positiva effekterna som skapas av kornas betande av ängar och marker, samt kornas välfärd (Naturskyddsföreningen 2024). Tidigare forskning ser framför allt att indraget betande kan komma att ge negativa effekter på biologisk mångfald (Ibid) samt konsumenters inställning till slopat beteskrav kan komma ge en negativ utveckling av konsumtionen av svenska mejeriprodukter (Gustafsson

2021). Politiker i oppositionen ställer sig emot Kullgrens åsikter om slopat beteskrav och menar att en sänkt djurvälstånd skulle minska konsumenters förtroende för det svenska lantbruket (Protokoll 2023/24:125). Bland annat politiker som Emma Nohrén (MP) menar att beteskravet är en stor del av bilden av den svenska mejerisektorn och Sverige i sin helhet (Ibid). Om denna faktor tummas på så menar Nohrén att Sverige tappar en viktig del av sin så kallade 'USP' (Unique selling point).

I mars 2025 så har ingen lagändring gjorts och beteskravet diskuteras än av riksdagen. Det är en komplex fråga eftersom svenska bönder har det svårt att få verksamheten att gå ihop ekonomiskt (Hajdu et al. 2020). Policys som beteskravet och andra nationella djurvälstandsregleringar och övrig reglering ställer högre krav på svenska lantbrukare än övriga bönder inom EU (LRF 2024). Med detta i åtanke yrkar personer som är för slopat beteskrav att svenska lantbrukare ska ha samma förutsättningar inom sin verksamhet som övriga inom EU, eftersom det är de aktörerna som de framför allt konkurrerar med. Eftersom infrastrukturen för betesdrift redan finns i Sverige menar Kullgren att detta skulle innebära att svenska bönder skulle få ekonomiskt stöd för exempelvis de djurvälståndslösningar de antar på eget bevåg utan lagkrav, som exempelvis beteskravet (Sveriges Radio 2024). Politiker som Nohrén menar dock att lagförändringen bör ske inom EU så att europeiska lantbrukare håller Sveriges standard snarare än att Sverige försämrar sin (Protokoll 2023/24:125). En lagförändring innebär dock inte nödvändigtvis att beteskravet fullständigt tas bort för mjölkkor utan vissa menar att snarare en anpassning av policyn är nödvändig så kravet är i linje med dagens mjölkproduktion och dess förutsättningar (Ibid).

4.1 Mejerimarknaden

Idag består mejerimarknaden framförallt av få, stora koncerner som säljer mejeriprodukter, som exempelvis Arla (Martiin 2019). Importen av mejeriprodukter har ökat i Sverige och den svenska produktionen har gått ner (Ibid). Valmöjligheterna för konsumenterna i butiken är inte alltid många där produkterna ofta är svenska, exempelvis de produkter från Arla där 90% av deras försålda produktvolymer i Sverige är på svensk råvara (Arla u.å.). Av de mejeriprodukter som säljs i Sverige är 27% importerat (LRF 2025). Denna statistik gör dock ingen skillnad på vilka mejeriprodukter som det är mest eller minst import av. Exempelvis är 36,8% av all andel av ost i Sverige svensk (Jordbruksverket 2025) medan 99,7% av all mjölk är svensk (Från Sverige 2022). Det ekologiska utbudet av mejeriprodukter är litet där 4,3% av alla produkter är ekologiska (Svensk Dagligvaruhandel 2023). De låga utbudet av både de importerade

mejeriprodukterna samt de ekologiska gör att konsumenten inte lätt kan utöva sin konsumtionsmakt om de skulle vilja.

4.2 Tidigare akademiska studier

Janssen et al. (2009) genomförde en studie där konsumenters val analyserades där de fann att det finns en vilja hos konsumenter att betala ett högre pris för mjölk producerad i ett system där kor får beta. Kontexten för denna undersökning är dock Tyskland där endast fem procent av korna inom mejeriproduktionen beräknas ha tillgång till utevistelse år 2025 (Stampa et al. 2020). Däremot kan denna studie ge en fingervisning för hur de konsumenterna som deltog i studien resonerar när det kommer till djurvälstånd inom produktion och konsumtion av animaliska livsmedel. En ytterligare studie gjordes i Finland där konsumenters förtroende gentemot den animaliska livsmedelsindustrin undersöktes (Jokinen et al. 2011). Studien kommer fram till att konsumenters misstro i livsmedelsindustrin skapade nya former av konsumtionsnätverk på lokal nivå. Denna insikt kan komplettera det material som denna undersökning har samlat in.

År 2021 skrev en tidigare student vid Sveriges Lantbruksuniversitet sitt kandidatarbete om konsumenters inställning till slopat beteskrav baserat på en enkätstudie. Denna studie hade betets påverkan på djurens välfärd i fokus snarare än de samhälleliga konsumtionsstrukturerna som denna studie kommer fördjupa sig i. Dessutom hade den tidigare studien ett annat typ av urval än vad denna studie kommer ha. Den tidigare studien denna valde att kontakta intresseorganisationer och aktörer inom mejerisektorn vilket gav den ett annat fokus än denna undersökning. Skribenten publicerade enkäten i sin privata kanal på Facebook vilket innebar att människor ur dennes personliga närhet svarade på enkäten vilket kan ha gett resultatet en vinklad bild. Materialet från tidigare studie visade att 84% av respondenterna antingen har mjölkkor, har jobbat med mjölkkor, har människor i sin närhet som har/har haft mjölkkor eller går en utbildning som involverar mjölkkor (Gustafsson 2021). Denna tydliga gemensamma nämnare hos respondenterna vill jag undvika i min studie och i stället nå personer vars bakgrund inom mjölkindustrin i högre utsträckning representerar majoriteten av den svenska befolkningen. Att genomföra en studie i ett liknande ämne är därför relevant eftersom de två olika slutsatserna kommer vara annorlunda från varandra dels på grund av inriktning (djurens välfärd kontra sociala strukturer och konsumtionsmönster), och dels på grund av de olika urvalen av respondenter.

5. Vägledande begrepp och teori

För att göra analysen för uppsatsen så utgår jag från begreppen 'attityd', 'tillit' och 'föreställningar' samt Anthony Giddens struktureringssteori. Nedan följer beskrivningar av de tre begreppen och teorin.

5.1 Attityd, tillit & föreställningar

Begreppet 'attityd' beskrivs av Bohner och Wänke (2002) som en persons generella uppfattning om ett varierande objekt så som människa, situation, ting et cetera. Uppfattningen behöver nödvändigtvis inte vara vare sig positiv eller negativ utan även neutral. Attityder hos människor påverkas av olika faktorer exempelvis sociala normer, samhörighet samt etik och moral (ibid).

En viktig aspekt att beakta är att attityd och handling inte alltid korrelerar, utan snarare att attityd skapar en tendens till handling (Blythe 1997). Detta innebär att resultatet för denna enkät inte nödvändigtvis kommer leda till en reell förändring men att attityderna som beskrivs från respondenterna kan indikera en riktning dit handlingen kan tänkas gå. Däremot finns forskning av bland annat Kraus (1995) som utförde 88 attityd-beteende undersökningar där det påvisades att attityder markant påverkar en persons handlingar. Dessutom har en studie från Tyskland visat att korrelationen mellan attityd och handling är stark när det kommer till värden inom mejeriproduktion utöver de ekologiska (Stampa et al. 2020).

Attityder kan även påverkas av en individs tillit gentemot en aktör, huruvida du anser dig lita på en aktör avgör din attityd gentemot denne (Jokinen et al. 2011). Inom lantbrukets djurhållning har tilliten från konsumenterna gentemot bonden och dennes varumärke en stor påverkan på hur konsumtionsmönstren ser ut (Ibid). Det har påvisats i en finsk studie att den förändrade och rationaliserade lantbruksindustrin och dess policys kring framför allt djurhållning har skapat förändringar i konsumenters tillit och attityd, vilket skapat nya konsumtionsmönster (Ibid).

Med sina attityder skapar människan hennes hon föreställningar (och vice versa) om världen för att försöka förstå sin omvärld (Pickens 2005). Hur hon förstår sig världen baseras på hennes tidigare erfarenheter och attityd vilket gör att vad individen uppfattar som sant kan skilja sig från den verkliga sanningen (Ibid). Föreställningarna baserad på attityden kan motivera konsumenten att agera och

handla utifrån vad hen *uppfattar* som rätt snarare än vad som faktamässigt är rätt. Hur en individs attityd är formad påverkar därmed den upplevda verkligheten, och ny information och händelser kan tolkas av individen utifrån dennes attityd och bekräfta individens föreställning (Ibid).

5.2 Struktureringsteorin

Giddens (1987) struktureringsteori förklarar begränsningar och möjligheter inom sociala system och strukturer, vilket utgör ramen för aktörers handlingsutrymme. I teorin definierar Giddens fem begrepp; agens, resurser, struktur, tid och rum samt agens. Denna studie kommer lägga störst vikt vid begreppen struktur och agens. Struktur definieras inom struktureringsteorin som samhällets sociala normer och regler, och det produceras genom aktörers handling (Ibid). Agens är enligt strukturteorin aktörers handlingsförmåga till fria val och dess påverkan på närmiljön. Aktörer är inte endast individer då företag och liknande större grupper av människor också kan anses vara entiteter med handlingsförmåga (Giddens 1987; Sewell 1992).

Inom struktureringsteorin argumenteras det att agens och sociala strukturer är i samspel med varandra (Giddens 1987). Aktörers individuella handlingar definierar och reproducerar de sociala strukturerna som aktörerna kan verka inom, vilket i sin tur definierar aktörernas handlingsutrymme. Individens handlingar inom systemet blir således rutinmässiga och avsiktslösa eftersom de sker per automatik baserat på den struktur aktören befinner sig. Giddens menar att endast genom aktörers kunskap och vetskap om strukturen de befinner sig i kan strukturens begränsningar på handlingsutrymmet omvandlas till potentiella positiva förutsättningar för förändring (Ibid). Människan är inte bunden till att följa normerna som de sociala strukturerna kring henne uppmanar till. Giddens anser att aktörer har någon grad av handlingsutrymme och med hjälp av medvetenheten om strukturerna kan praktiska handlingar förändra strukturerna. Teorin betonar vikten i att aktörer är självmedvetna och reflekterande nog att inte verka som passiva individer utan snarare förstå sitt handlingsmönster i tid och rum, samt dess påverkan på omgivningen. När medvetenheten uppstår så kan förändring av strukturen ske.

Sociala handlingar är, enligt struktureringsteorin, ett resultat av sociala strukturers normer och förväntningar på aktörer. De sociala handlingar reproducerar därför indirekt strukturens normer och förväntningar som senare påverkar andra aktörer att handla i enlighet med strukturerna (Giddens 1987). Reflekterande aktörer kan identifiera dessa strukturer och se nya handlingsmöjligheter som verkar utanför strukturens regler. Potentiella omfattande förändringar av strukturerna blir synliggjorda när en större mängd aktörer, eller färre stora mäktiga aktörer,

gemensamt agerar på ett nyskapande vis (Ibid). När dessa aktörer agerar gemensamt på ett nytt vis skapas en förändring av den tidigare strukturen och nya skapas.

I denna studie använder jag struktureringsteorin för att analysera respondenternas svar och försöka förstå de sociala strukturernas påverkan på respondenternas livsmedelsval. Teorin används genom att belysa just dessa sociala strukturer och hur strukturerna får vissa av respondenter att ändra sina livsmedelsval efter att beteskravet skulle slopas. Teorin appliceras även på skillnaderna mellan männen och kvinnorna som deltog i studien. Den används för att försöka ge förklaring till varför enkäten påvisar skillnader mellan hur de två könen skulle agera vid ett slopat beteskrav.

6. Resultat och diskussion

Nedan följer resultatet från enkäten som publicerades i olika Facebookgrupper. Totalt fick enkäten 248 svar från flera olika orter runt om i Sverige. Åldrarna var jämnt utspridda där nästan alla ålderskategorier var runt 20% av svaren vardera. Respondenternas kön var inte lika jämnt fördelat där 80% var kvinnor och 19% var män, och övriga 1% svarade 'Annat' eller 'Vill inte uppge'. Denna ojämna könsfördelning samt relativt låga respondentssvar är viktig att ta i beaktning när analys av materialet görs eftersom resultatet inte är representativt för den generella befolkningen. Cirka 60% av respondenterna var heltidsanställda och 15% var studenter och 15% var pensionärer. Övriga 10% var antingen deltidsanställda eller svarade 'Annat'.

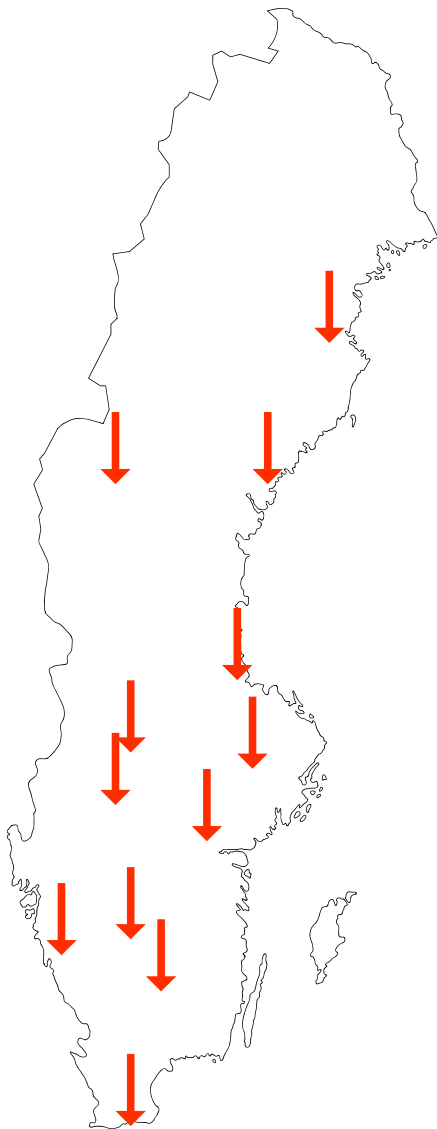

Fig. 1. Karta på platser enkäten besvarades.

Det går att se genom figur 1 att det är fler områden från södra Sverige som representeras i materialet än den norra delen av landet. Detta är inte ett medvetet urval då Facebookgrupper för bland annat Piteå, Kiruna och Luleå har kontaktats men enkäten fick inte tillåtelse att publiceras i de grupperna. Materialet är därför inte representativt för människor i hela Sverige eftersom respondenterna inte är jämnt geografiskt fördelade.

Trots de olika ojämnheter i resultatet så är materialet fortfarande relevant att analysera för att få en översikt över hur denna målgrupps konsumtion ser ut och hur det eventuellt skulle påverkas av förändring av beteskravet.

Under följande rubriker kommer enkätens resultat att presenteras samt analys görs löpande. Resultatet samt diskussionen är under en gemensam rubrik.

6.1 Enkät svar

Nedan följer resultatet av enkätstudien samt diskussion och analys av materialet. Avsnittet är indelat i fem rubriker där materialet analyseras utifrån de teoretiska begreppen 'attityd', 'tillit' och 'föreställningar' samt Anthony Giddens struktureringsteori.

6.1.1 Konsumentens attityd

I figur nummer två syns svaren på fråga sex 'Rangordna vilka egenskaper som är viktiga hos ett livsmedel för dig när du handlar'.

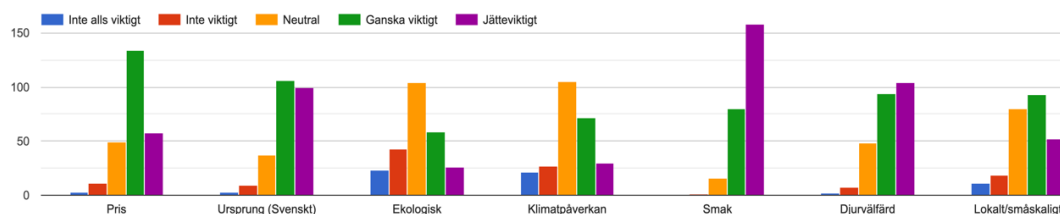

Fig. 2. Svar på fråga sex 'Rangordna vilka egenskaper som är viktiga hos ett livsmedel när du handlar'.

I rangordning av ett livsmedels viktigaste egenskaper var 'Smak' det respondenterna tyckte var den viktigast där cirka 94% (230 personer) ansåg att det antingen är 'Ganska viktigt' eller 'Jätteviktigt'. Ingen av de andra faktorerna som var möjliga att välja mellan i enkäten enade respondenterna i samma utsträckning som 'smak'. För vissa respondenter verkade smak och bete för korna korrelera: "Jag tror att beteskravet påverkar hur mjölken smakar. Om mejerikor äter gräs varje dag då kommer mjölken vara naturlig i smaken." och "Om bönderna minskar tiden på mejerikors betestid anser jag att mjölken inte kommer ha samma smak". Den näst viktigaste faktorn var 'Ursprung (Svenskt)' som 80% (198 personer) ansåg var 'Ganska viktigt' eller 'Jätteviktigt'. Enkäten visar även att djurvälstånd är en viktig faktor för respondenterna. 78% (187 personer) ansåg att djurvälstånd är 'Ganska viktigt' eller 'Jätteviktigt'. Tankar som "Gladare djur genererar bättre produkter tror jag" och "Djur har ett liv och de ska ha bästa skötsel" beskrivs av några respondenter. Enligt enkäten är djurens välfärd generellt en viktigare faktor för respondenterna än priset på produkten. Andelen respondenter som anser att beteskravet är viktigt att ha kvar inom mejeriproduktionen är 71% (191 personer), vilket korrelerar någorlunda med andelen som anser att djurvälståndet är en viktig

faktor (se figur 3). 22% (56 personer) av respondenterna svarade 'Vet ej/Osäker' på frågan om beteskravets nödvändighet.

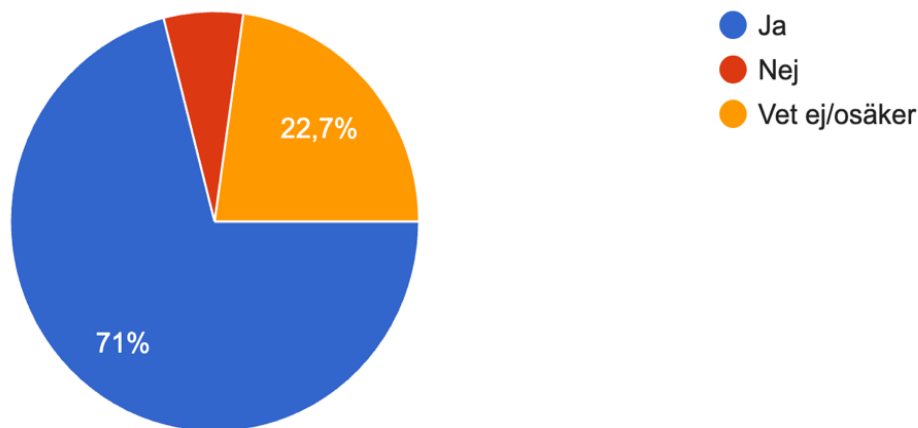

Fig. 3. Diagram över svaren på fråga nio 'Tycker du beteskravet är nödvändigt att ha inom mejeriindustrin?'

Att beteskravet och djurvelfärd skulle vara synonymer är inte självklart för alla respondenter. Vissa var osäkra på huruvida beteskravet är nödvändigt och menade att de litar på att svenska lantbrukare gör de bästa valen för sina kor. Attityden en del respondenter visar är att de uppfattar att svenska lantbrukare har god djurvelfärd med eller utan betesreglering:

Jag får lita på att svenska bönder gör det som är bra för djuren
och

Jag har ändå rätt stort förtroende för svenska bönder och att de gör allt de kan för att deras djur ska
ha det bra

Priset som faktor var det fjärde viktigaste enligt enkäten där 75% (185 personer) ansåg att det är 'Ganska viktigt' eller 'Jätte viktigt'.

Övriga faktorer som var valbara i enkäten ('Lokalt/småskaligt', Klimatpåverkan' och 'Ekologisk') placerades som mindre viktiga faktorer generellt av respondenterna. 57% (141 personer) anser att lokalt eller småskaligt en 'Ganska viktigt' eller 'Jätte viktigt' faktor. 40% (98 personer) såg klimatpåverkan som en 'Ganska viktigt' eller 'Jätte viktigt' faktor. 33% (82 personer) såg den ekologiska faktorn som 'Ganska viktigt' eller 'Jätte viktigt'. Dessa faktorer var det inte en majoritet eller en liten majoritet av respondenterna som ansåg det vara en viktig faktor. Däremot är det en väldigt liten andel respondenterna som anser att någon av faktorerna är 'Inte viktigt' eller 'Inte alls viktigt', de har i större utsträckning svarat 'Neutral' eller att det är i någon grad en viktig faktor. Att tolka från enkätsvaren är

den ekologiska faktorn minst viktig för respondenterna där 26% menar att det är 'Inte viktigt' eller 'Inte alls viktigt'.

Olika grupper av respondenterna menade att de skulle agera på olika sätt. Den respondentgrupp vars inställning var mest neutrala gentemot det eventuella sloandet av betesrättens var män, där 50% (22 personer) av dem menade att deras attityd gentemot mejerisektorn inte skulle förändras om beteskravet försvann. 54% (24 personer) av männen tyckte inte att beteskravet var nödvändigt inom mejeriproduktionen. 35% (16 personer) av männen skulle förändra sin konsumtion vid om beteskravet slopas varav männen i åldern 31–40 år hade lägst benägenhet att ändra sin konsumtion. Den grupp av männen vars förändrade attityd skulle leda till förändrat handlande i högst utsträckning var de mellan 20–30 år där 42% (6 personer) menar att de skulle ändra sin konsumtion om beteskravet slopades. Baserat på enkätens resultat har kvinnorna som svarade i större utsträckning högre benägenhet än männen att förändra sin konsumtion vid slopat beteskrav. 62% (124 personer) av kvinnorna som svarade menar att de skulle förändra sitt handlande om beteskravet slopas och 70% (140 personer) av skulle bli skeptiska.

Attityderna från respondenterna gentemot livsmedelssektorn generellt verkar vara att de ser gott på svenska livsmedel, de vill att produktionen ska garantera djurvälstånd, livsmedlet ska smaka gott samt priset ska vara försvarbart. Det skiljde sig mellan männen och kvinnorna i deras resonemang kring beteskravets relevans och nödvändighet.

6.1.2 Lantbrukaren kontra mejerisektorn

Ungefär 80% (193 personer) av respondenterna anser att ett livsmedels ursprung (svenskt) är antingen 'Ganska viktigt' eller 'Jätteviktigt' (se figur 2). Kommentarer som "...dock köper jag svenskt för att djuren i alla fall har det bättre här än i vissa andra länder" och "Bättre att gynna landets bönder än utländska plus att man vet mer hur djuren har det ju mer lokalt man köper" syns där respondenterna verkar lita på att svenska lantbrukare ser till att djuren mår bra. Attityden går att tolka initialt som att svenska lantbrukare ses som förtroendeingivande av en stor del av respondenterna. Här går det att göra en distinktion mellan lantbrukaren och mejerisektorn i sin helhet. Attityden gentemot lantbrukaren och den större mejeriproduktionen verkar gå isär när det kommer till tillit. Av de respondenter som svarade att de inte anser att beteskravet är en nödvändighet inom mejeriproduktionen så var kommentarerna exempelvis:

Jag handlar hos bonden. Jag litar på att bonden har djurens väl för ögonen.

och

Bönderna är ju oftast medvetna vad som är bäst för sina djur och jag tror att djuren skulle få vara ute mycket ändå.

och

Jag skulle försöka hitta någon lokal bonde som säljer mejeriprodukter där man vet att korna har det bra.

Trots att det inte skrivs uttryckligen går det att tolka dessa citat som att tilliten ligger i den enskilda bonden och dennes produkter snarare än produkterna du hittar i livsmedelsbutiken.

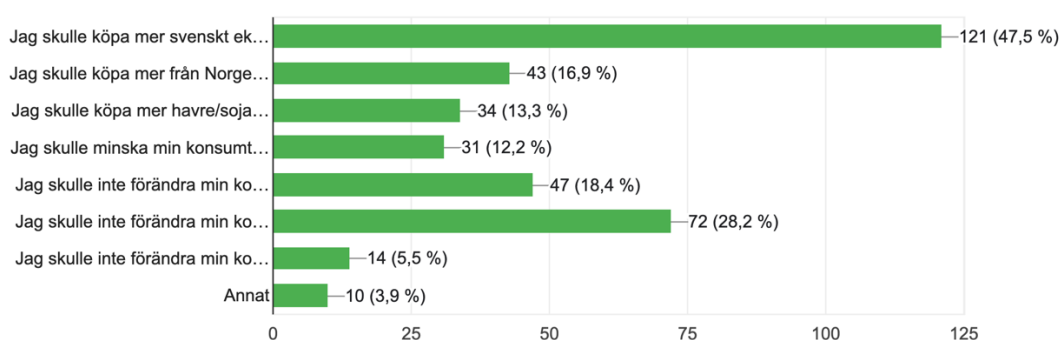

Fig. 4. Svar på fråga tio 'Om beteskravet slopas, hur tror du att det kommer påverka ditt beteende i matbutiken?'. Vänligen notera att respondenterna kunde välja fler än ett alternativ.

Ungefär 30% av respondenterna menar att de skulle fortsätta konsumera konventionell mjölk om beteskravet slopades där vissa av dem menade att de har tillit gentemot lantbrukaren där hen fortfarande kommer garantera samma djurvälstånd som innan kravet slopades. Respondenterna som menar detta hänvisar direkt till den personliga lantbrukaren, som i citaten ovan. Svenska konsumenter har generellt ett högt förtroende för svenska lantbrukare där tre av fyra har ett stort förtroende för den svenska bonden (LRF 2023). Förtroendet för landets lantbrukare utmärker faktiskt Sverige, samt övriga nordiska länder, där tilliten till framför allt matproduktionen är hög (Jokinen et al. 2011). I Finland har det dock börjat ske en minskning av tilliten gentemot djurhållning inom livsmedelssektorn på grund av strukturella förändringar i syfte att effektivisera lantbruket, samt urbanisering (Jokinen et al. 2011). Detta har lett till att konsumenter i Finland i stället förflyttar sitt förtroende från livsmedelsindustrin till politiker och policyskapare, men även ekologiska och lokala lantbrukare (Ibid). Det har skett en minskning i lantbrukares upplevda förtroende i Sverige också. År 2019 upplevde 65% av lantbrukarna i Sverige att de hade konsumenternas förtroende och år 2024 upplevde 57% att de hade förtroende (Lantbruksbarometern 2020; Lantbruksbarometern 2024). I denna statistik framgår det dock inte om tilliten är gentemot lantbrukaren personligen eller

om det är tilliten gentemot jordbrukssektorn. Svenska lantbrukares upplevda förtroende är, baserad på Lantbruksbarometern (Ibid), på en nedåtgående trend. Vid ett slopat beteskrav kan denna trend fortsätta nedåt om det sker en liknande utveckling i Sverige som den i Finland. Detta behöver dock nödvändigtvis inte innebära att konsumenter avsäger sig svenska livsmedel utan kan betyda, som i Finland, att nya konsumtionsvägar och konsumtionscentrum skapas. Exempelvis lokala marknader eller rekoringar.

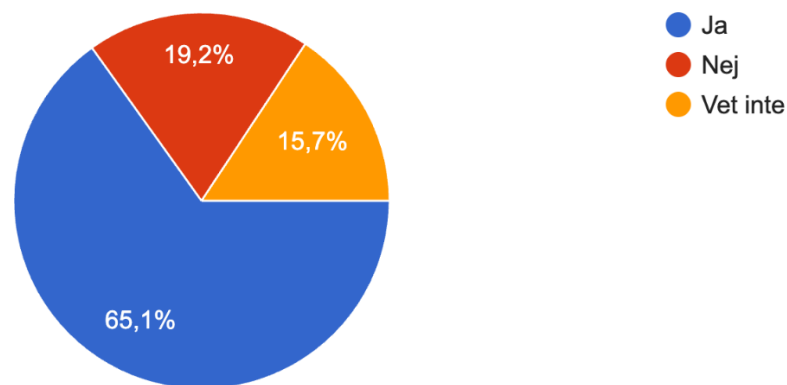

Fig. 5. Svar på fråga elva 'Skulle du bli mer skeptisk till den svenska mejeriindustrin om beteskravet slopades?'.
 Svar: Ja 65,1%, Nej 19,2%, Vet inte 15,7%.

Enkäten visade att drygt 65% (158 personer) av respondenterna skulle bli mer skeptiska gentemot den svenska mejerisektorn om beteskravet slopades (se figur fem). 15% (38 personer) angav att de inte visste huruvida deras tillit skulle påverkas och övriga 19% (46 personer) svarade att de inte skulle bli mer skeptiska. En enskilds policy verkar spela stor roll på vissa av respondenternas attityd gentemot svensk mejeriproduktion. Tankar som "Då [om beteskravet slopas] skulle man inte se till djurens bästa" och "Redan nu rapporteras det om misär bland djuren, trots beteskrav, så hur skulle det inte se ut utan det kravet!?" beskriver en del av respondenternas attityd och föreställningar om lantbruket. Föreställningen om att om beteskravets slopas så kommer det innebära försämrad djurvälstånd verkar påverka attityden respondenterna har gentemot mejerisektorn. I enkäten lyfts däremot att vissa respondenter kommer ha fortsatt tillit gentemot den enskilda lantbrukaren som de förväntar ha bäst koll på sina egna förutsättningar och förmågor. 57% (139 personer) anser att den lokala/småskaliga faktorn i sitt val av livsmedel är antingen 'Ganska viktigt' eller 'Jätteviktigt'. Kommentarer menar att vissa respondenter köper sina livsmedel direkt från lantbrukare genom exempelvis Rekoringar. En respondent skriver:

Det är viktigare med "här"-producerat än ekologiskt.

En annan menar att småskaliga lantbrukare har svårare att uppnå kraven för exempelvis KRAV-certifiering men att gården de köper vissa livsmedel från rent praktiskt är en ekologisk gård. Vissa småskaliga och i praktiken ekologiska lantbrukare anser att pappersarbetet är väldigt tidskrävande och att certifieringen innebär för höga kostnader vilket gör att de inte 'officiellt' är ekologiska (Fritz 2010). I stället har de en trogen, ofta lokal kundkrets som har förtroende för att lantbruket och djurvälståndet sköts på ett ekologiskt och 'korrekt' vis utan certifiering (Ibid). Förtroendet hos en stor del av respondenterna verkar vara starkare gentemot enskilda lantbrukare än gentemot lantbrukssektorn på en samhällelig nivå.

För vissa respondenter (28%, 68 personer) skulle slopandet av beteskravets påverka deras konsumtion av konventionell mjölk. Vissa av dessa menar att priset är en avgörande faktor i deras val av mejeriprodukter och på grund av det nuvarande prisläget har de inte möjlighet att välja ekologiskt. Andra nämner sin tillit till lantbrukare och menar att den djurvälstånd som idag finns i Sverige inte skulle försvinna för att en policy förändras. 41% (100 personer) av respondenterna anger att de skulle konsumera lägre mängder mejeriprodukter om beteskravet slopades. Kommentarer likt dessa förekommer:

För mig är slopningen av beteskravet inte aktuellt och hade slutat köpa mjölk eller andra
mejeriprodukter
och

Om bönderna minskar tiden på mejerikors beteskrav, anser jag att mjölken inte kommer ha samma
smak. Det betyder att jag skulle minska handel mjölk i butiken och kanske köpa mjölk från annat
land som har beteskravet för mejerikor.

Detta går att tolka som att vissa av respondenternas tillit till mejerisektorn till stor del skulle avgöras av policyn om beteskravet. Vissa av dessa respondenter, cirka 17% (41 personer), anger att de skulle köpa mejeriprodukter från andra länder där beteskravet skulle finnas kvar. 46% (113 personer) av respondenterna menar att deras konsumtion av konventionella mejeriprodukter skulle minska och konsumtionen av ekologisk/KRAV-märkta mejeriprodukter skulle öka eftersom beteskravet skulle vara kvar inom ekologisk och KRAV-märkt produktion. Respondenterna var till viss del medvetna om de ekonomiska faktorerna som påverkar lantbrukarnas möjligheter till att ha sina kor på bete. Vissa skriver att de litar på lantbrukare men utan reglering så kan risken öka för att djurvälståndet minskar för aspekter som ekonomi och tid. Beteskravet ser de som en garanti att korna får beta trots eventuella andra faktorer som lantbrukaren kan tycka är viktigare. Attityden gentemot enskilda lantbrukare går i detta fall att tolkas som sämre än tidigare exempel under denna rubrik, där dessa respondenter förstår att

ekonomiska strukturer ramar in lantbrukarens handlingsutrymme och finns inte beteskravet kan detta leda till försämrad djurvälstånd.

I enkäten finns vissa skillnader mellan olika respondentgrupper gällande hur de skulle uppfatta mejerisektorn efter att beteskravet har slopats. Det finns även skillnader mellan grupperna gällande deras vilja att visa sitt eventuella missnöje med produktionens förändrade policy genom bland annat förändrad konsumtion. En genomgående trend visar att respondenterna som identifierade sig som män skulle bli minst skeptiska gentemot mejeriproduktionen (50%, 23 personer) av alla de olika grupperna samt de var gruppen som var minst benägen att ändra sitt konsumtionsmönster efter att beteskravets slopas. 35% (16 personer) av männen skulle ändra sin konsumtion medan resterande 65% (29 personer) av männen skulle fortsätta konsumera som vanligt. 15% (7 personer) av männen skulle alltså bli skeptiska gentemot mejeriindustrin men fortsätta med sin vardagliga konsumtion på samma sätt. Männen var även den gruppen med lägst andel som tyckte att beteskravet var nödvändigt att bevara inom mejeriindustrin där 46% (21 personer) ansåg det nödvändigt att behålla. Andelen kvinnor som skulle bli skeptiska gentemot mejeriindustrin är högre än männen (70%, 138 personer) där 62% (124) av kvinnorna skulle ändra sitt konsumtionsmönster. Det är en skillnad på 8% benägenhet jämfört med männens 15% vars förändrade attityd skulle leda till ett förändrat konsumtionsmönster. Den respondentgruppen med kortast steg mellan skeptisk attityd och benägenhet till förändrat handlande var kvinnor i åldern 20–30 år där 73% (35 personer) skulle bli skeptiska och 71% (34 personer) skulle förändra sin konsumtion.

Den övergripande attityden hos respondenterna gentemot mejerisektorn verkar idag vara god där den absolut största majoriteten av respondenterna visade uppskattning gentemot beteskravets påverkan på mejeriproduktionen och dess effekter på djurvälståndet i Sverige. I stor del av respondenternas val av livsmedel verkar den svenska mejerisektorn och dess lantbrukare generellt prioriteras högt. Om lagen kring beteskravet slopas skulle dock denna attityd, utifrån svar från enkäten, till stor del skifta till att respondenterna skulle få en mer skeptisk inställning till den svenska mejerisektorn i sin helhet. En stor del av respondenterna menar att djurvälståndet är en vital faktor i deras val av livsmedel och om djurvälståndet inte skulle vara reglerad i denna aspekt skulle de inte längre lita på att svensk mejeriproduktion garanterar djurens välfärd. Däremot verkar attityden gentemot enskilda lantbrukare till stor del vara oförändrad efter slopandet där lokala gårdar och lantbruk skulle ses av en stor del av respondenterna som ett bra alternativ för att undvika den större mejerisektorn. Om beteskravet slopas verkar ekologisk/KRAV-märkt produktion föredras av en stor del av respondenterna som blir skeptiska efter det eventuella slopandet.

6.1.3 Nya konsumtionsmönster

Majoriteten av respondenterna skulle förändra sitt konsumtionsmönster på något sätt om beteskravet slopades. Ungefär 57% av personerna menade att de aktivt skulle börja konsumera på ett annorlunda sätt om beteskravet försvann. Vissa skulle börja köpa substitut till mejeriprodukter (havre/sojaprodukter), andra menade att de skulle börja köpa färre mejeriprodukter generellt och vissa menade att de skulle börja köpa mejeriprodukter från ett annat land eller med annan märkning än tidigare. Vid ett slopat beteskrav menar 66% (162 personer) att de antingen skulle fortsätta eller börja köpa ekologiska/KRAV-märkta mejeriprodukter.

Enkäten påvisar att majoriteten av respondenternas efterfrågar djurvälstånd och därför också beteskravet, och med ett slopat beteskrav verkar det som att deras tillit till den konventionella industrin skulle bli sämre och skifta över till den ekologiska. Detta skifte i attityd skulle, baserat på enkätens svar, potentiellt ge konsumtionsmönstren en ny utformning. Utifrån respondenternas svar samt deras spridda geografiska plats skulle efterfrågan på ekologiska mejeriprodukter eventuellt öka över större delen av Sverige. Detta skulle innebära att KRAV-märkta/ekologiska lantbrukare skulle se en ökning i försäljning och i högre utsträckning konkurrera med konventionella lantbrukare. En viss del av respondenterna svarade att de skulle leta efter lokala lantbruk att konsumera från i stället. En studie visade att när konsumenter i Finland ifrågasatte den konventionella animalieproduktionen i landet så skapades nya konsumtionsnätverk på lokal nivå (Jokinen et al. 2011). Konsumenterna begärde bättre insyn i produktionen och när de insåg att det konventionella jordbruket inte korrelerade med deras värderingar hittade de nya sätt att nå lantbruket på ett mer transparent sätt. Vissa respondenter i enkäten verkade dela denna uppfattning och om den finländska trenden skulle komma till Sverige skulle det kunna väcka ett större intresse för lokala lantbrukare. Detta kan ske genom exempelvis rekoringar som idag är verksamma på en lokal nivå där konsumenter har direktkontakt med bonden (Hushållningssällskapet u.å.). En respondent resonerade på följande vis:

Jag skulle försöka hitta någon lokal bonde som säljer mejeriprodukter där man vet att korna har det bra och får gå ute. Till exempel via rekoringar eller gårdsförsäljning. Gör detta redan idag med bland annat grönsaker, honung och frukt.

Det stora skiftet i respondenterna attityd vid slopandet av beteskravet verkar inte vara attityden gentemot lantbrukaren personligen utan tilliten går från

mejerisektorn i stort till ekologiska och lokala bönder. Det är för att dessa respondenter själva verkar anse sig ha insyn i den produktionen på ett mer ingående vis. Ekologiska bönder har högre krav och mer omfattande regleringar än konventionella lantbrukare vilket majoriteten av respondenterna verkar lita på i högre utsträckning än att konventionella bönder ansvarar att djurens välfärd säkerställs på eget bevåg.

En liten del av respondenterna (cirka 17%, 41 personer) menade att de skulle börja köpa norsk mjölk i stället om det började finnas tillgängligt i matbutiken eftersom norsk mejeriindustri har en liknande variant av beteskravet (ATL 2014). Cirka 12% (29 personer) angav att de skulle konsumera färre mejeriprodukter generellt. Dessa båda alternativ skulle innebära en försämring av vinst för svenska lantbrukare, konventionella som ekologiska.

6.2 En policys kraft

Enkäten visar att en stor del av respondenterna lägger vikt i hur deras livsmedel framställs när det kommer till djurvälfärd och vilka följder produktionen har på djuren. Om omständigheterna kring produktionen skulle förändras gällande djurvälfärden så verkar majoriteten av respondenterna aktivt omvärdera sina val. Konsumenters agens inom livsmedelskontexten sker inom de ramar politiker skapar genom policys som sträcker sig över hela produktionskedjan. Dessa policys ger samtidigt lantbrukaren hans handlingsförmåga genom lagar och regleringar som styr dennes arbete. Konsumenter beskrivs ofta ha, till skillnad från lantbrukaren, en konsumentmakt som kan användas för att premiera industrier och produktioner som konsumenterna anser värda att premiera (Klintman et al. 2008). På detta sätt kan konsumenterna forma producenterna och deras arbete. Detta perspektiv har dock kritiserats av forskare som Gunnar Rundgren (2015) som menar att det fria valet inom livsmedelskonsumtion är en illusion. Huruvida detta stämmer i praktiken är inte relevant för denna studie om konsumenten fortfarande upplever sig ha en konsumentmakt. Baserat på struktureringsteorin är det när individer (i detta fall konsumenter) börjar reflektera över den nuvarande strukturen de befinner sig i och om de inte upplever sig nöjda kan en förändring av strukturen ske genom ändrat handlande. För konsumenter som inte vill att beteskravet ska slopas kan de genom konsumtionsmakten visa sitt missnöje och förändrar sitt beteende för att försöka förändra strukturen av mejeriproduktionen. Baserat på enkäten vill en stor del av respondenterna premiera ekologisk/KRAV-märkt produktion om beteskravet slopas. Detta till stor del eftersom de verkar uppfatta ekologisk/KRAV-märkt produktion som representativ för deras värderingar gällande djurvälfärd på ett mer omfattande sätt än konventionell produktion. Majoriteten av respondenternas

eventuellt nya konsumtionsmönster innebär en högre andel ekologisk/KRAV-märkt konsumtion av mejeriprodukter.

Som nämnt under rubrik 6.1.1 skulle olika respondentgrupper agera på olika sätt där männen hade lägre benägenhet att vilja ändra sin konsumtion om beteskravet slopades trots att de ser den som nödvändig inom mejerisektorn. Det går att tolka detta, utifrån struktureringssteorin, som att kvinnor har högre benägenhet än männen att vilja förändra strukturer där den nuvarande strukturen (vid slopat beteskrav) inte stämmer överens med deras värderingar eller åsikter.

Skillnaden mellan könen, och till viss del åldrarna, kan bero på olika faktorer. Giddens (1984) argumenterar för att sociala strukturer skapas av mänskligt handlande och etableras dessa strukturer under en längre period kan handlingarna internaliseras och handlingsmönster bli starka. Giddens (1992) argumenterar också för att män historiskt har befunnit sig på en plats av social makt vilket har internaliserat ett mönster av passivitet där män upplever att strukturer inte behöver förändras eftersom de endast drar fördel av nuvarande ordning. Skillnaden mellan män och kvinnor är att, enligt Giddens, strukturellt sett har kvinnor behövt se strukturer och göra en förändring för att samhällets normer ska vara anpassade efter dem, inte bara efter männen som besitter den sociala makten. Baserat på struktureringssteori skulle detta innebära att strukturerna för män och kvinnor är olika, där kvinnor behövt vara aktiva medborgare i en högre utsträckning än män för att skapa sociala strukturer som även gynnar dem. Enkätens svar går att tolkas som en reflektion av detta eftersom kvinnorna i enkäten i högre utsträckning motsatte sig den eventuella utvecklingen av mejeriproduktionen genom att vara öppna för att skapa nya handlingsmönster för att motverka utvecklingen.

Enkäten visar att en policy kan skapa starka känslor hos människor. Majoriteten av respondenterna visar att djurvälstånd är viktigt för dem och attityden gentemot mejerisektorn speglas av den reglerade djurvälstånden. Enkätens resultat stämmer även överens med annan forskning som visar att kvinnor i större utsträckning bryr sig mer om djurvälstånd inom livsmedelsproduktion än män (Agrifood 2024). Den större delen av respondenterna menar att de skulle förändra sina konsumtionsmönster om beteskravet slopas och vissa menar att de inte vill prioritera en produktion där djurens välfärd inte prioriteras. Trots att ekonomiska faktorer framgick som viktiga för respondenterna menar en majoritet av dem att sociala värden som lokal produktion och djurvälstånd väger tyngre. Den konsumentmakt som en stor del av respondenterna verkar uppleva att de har vill majoriteten av dem använda för att representera deras värderingar. En del av respondenterna hävdar att de skulle förändra sina konsumtionsmönster i syfte att

använda sin konsumtionsmakt och sluta gynna de produktionssätt som de tidigare har gynnat.

Beteskravets slopande skulle innebära att 57% av respondenterna skulle förändra sina konsumtionsmönster genom att sluta köpa som de gör idag och köpa mer mejeriprodukter som är ekologiskt/KRAV-märkt, lokalt producerat men även utländskt.

6.3 Konsumentens föreställningar

Svaren i enkäten vittnar om att en del av respondenterna föreställer sig att beteskravet innebär garanterad djurvälstånd och om det slopas kommer korna få det betydligt sämre än tidigare. Enkäten fick in 73 kommentarer där respondenterna menade att djurvälstånden drastiskt kommer sjunka eller försvinna om beteskravet slopas. Kommentarererna menar att beteskravet ska vara kvar för att kunna garantera djurens välfärd, så att korna ska må bra. De menar också att om beteskravet försvinner kommer det kunna resultera i att korna aldrig får gå ute och står i boxar hela sina liv. Föreställningen hos respondenterna som lämnade dessa kommentarer går att tolka som att de förväntar sig att om beteskravet tas bort så finns det ingenting kvar som garanterar kornas välfärd.

Att en del av respondenterna har denna starka reaktion kring eventuellt slopat beteskrav är av intresse eftersom det kan vara deras attityder som leder dem till föreställningen om att korna drastiskt skulle få det sämre vid slopat beteskrav. Föreställningar är inte nödvändigtvis baserade på fakta och de kan vara mer baserade på attityderna de har än fakta de läser eller hör (Pickens 2005). Föreställningarna kan baseras på tidigare erfarenheter av exempelvis mediala rapporteringar om bristande djurvälstånd inom olika livsmedelsproduktioner i Sverige. Andra typer av tidigare erfarenheter kan också påverka hur individerna föreställer sig verkligheten kring djurvälstånd inom livsmedelsproduktionen. Detta kan skapa en utgångspunkt för dessa respondenter där regleringar som de uppfattar garanterar djurens välfärd anses speciellt viktiga, även om det utgår från deras föreställningar.

De föreställningar som konsumenten utgår ifrån kan vara svår att förändra eftersom ny information kan tolkas *utifrån* föreställningen snarare än jämfört med föreställningen (Pickens 2005). När konsumenter, som delar dessa respondenters uppfattning, handlar i livsmedelsbutiken utgår de ifrån att beteskravet garanterar djurvälstånd inom produktionen. Vid slopandet kan denna föreställning därför påverka alla mjölkbönder, även de som eventuellt fortsätter att producera mjölk

utifrån beteskravet men det syns inte på förpackningen. Konsumenternas attityd och föreställningar kan därför få konsekvenser för många aktörer inom livsmedelssektorn.

Denna aspekt av konsumenters attityder är viktig att poängtera eftersom vissa föreställningar inte nödvändigtvis är faktabaserade. Det innebär att konsumenternas handlande kan få oavsiktliga konsekvenser som inte gynnar de värden de menade att gynna genom sin (icke)konsumtion. Frågan är dock komplex där intresseorganisationer, företag och politiker, som menar sig vara pålästa kring beteskravets följder, har spridda åsikter om det eventuella slopandets konsekvenser. Problematiken kring konsumenternas icke-faktabaserade föreställningar är att en komplex fråga förenklas till två extremer – djurvelfärd eller misär. Denna tendens som uppvisas av vissa av respondenterna bör därför beaktas när förståelse för hur attityder påverkar konsumtion och konsumtionsmönster ska skapas.

7. Sammanfattande slutsatser

Respondenternas svar i enkäten indikerar olika förändringar kring konsumenters attityd och tillit gentemot mejerisektorn vid slopat beteskrav. Vidare indikerar dessa förändringar skiftningar i respondenternas konsumtionsmönster.

Innan ett beslut har tagits kring huruvida beteskravets ska slopas eller inte så visar respondenterna att en majoritet av dem ser positivt på den svenska mejerisektorn. I deras konsumtionsval prioriteras faktorer som svenskt ursprung, smak, djurvälstånd samt pris.

Den föreslagna lagändringen kring slopat beteskrav verkar påverka en majoritet av respondenternas attityd, samt tillit, gentemot mejeriproduktionen. 65% (162 personer) menar att slopandet skulle göra dem skeptiska gentemot mejeriindustrin och 56% (142 personer) menar att slopandet skulle få dem att förändra sina konsumtionsmönster av mejeriprodukter. Förändringen av konsumtionsmönstren skulle leda till att respondenterna konsumerar mer ekologiskt/KRAV-märkta mejeriprodukter, mer veganska alternativ som havre eller sojaprodukter, leta efter mjölk från andra länder som har beteskravet kvar (i enkäten gavs Norge som exempel) samt vissa menade att de skulle minska sin konsumtion av mejeriprodukter generellt. Vissa respondenter menade att de skulle kolla mer lokalt efter lantbrukare i sitt närområde som de hellre konsumerade ifrån än mejeriprodukterna i större matbutikskedjor. Att köpa livsmedel mer lokalt efter slopandet liknar en studie i Finland där ökad skepticism gentemot mejerisektorn gjorde att konsumenterna hittade nya, lokala konsumtionssätt (Jokinen et al. 2011).

Utifrån Giddens struktureringssteori kan förändrade konsumtionsmönstren tolkas som ett försök av respondenterna att förändra strukturen i mejeriproduktionen sker inom idag och använda sin konsumtionsmakt för att premiera den produktionstypen som är i linje med deras värderingar. Svaren från respondenterna visade även att kvinnorna som svarade hade större benägenhet att förändra sin konsumtion om de upplevde att deras skepticism gentemot mejerisektorn ökade.

Enkätens svar visade att en del av respondenterna har en föreställning om vad slopat beteskrav skulle innebära för djurvälståndet inom mejerisektorn, och denna föreställning är inte nödvändigtvis förankrad i fakta. Föreställning hos respondenterna är i viss utsträckning att om beteskravet slopas så kommer djurvälståndet försämrats eller försvinna. Denna föreställning påverkar hur respondenternas attityd gentemot mejerisektorn ser ut och kan därför också påverka respondenternas konsumtionsmönster.

Det eventuella slopandet av beteskravet skulle påverka respondenternas attityd gentemot mejerisektorn och det skulle leda till att en majoritet av dem skulle förändra sina konsumtionsmönster av mejeriprodukter. Vidare forskning kring ämnet skulle belysa de eventuellt förändrade konsumtionsmönstrens faktiska påverkan på mejerisektorn. Vad händer om beteskravet slopas och konsumtionen av svenskt mejeri dalar? Vad händer med konsumenternas attityd och tillit om beteskravet *inte* slopas? Ökar tilliten då? Vidare forskning har olika perspektiv att undersöka.

Referenser

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, vol. 50:2.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/074959789190020T>
- Andersson, A. (2024). *Konsumenter och djurvälstånd*. AgriFood.
https://agrifood.se/Files/AgriFood_Other20242.pdf
- Arla (u.å.). *Frågor och svar : MJÖLKENS URSPRUNG*.
<https://www.arla.se/produkter/naturligare-produkter/om-ursprung/>
[2025-05-14]
- ATL (2014). *Utökad beteskrav i Norge*.
<https://www.atl.nu/utokat-beteskrav-i-norge> [2025-03-12]
- Blythe, J. (1997). *The Essence of Consumer Behaviour*.
- Bryman, A. & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.
- Djurskyddet (2024). *Borttagen betesrätt för kor – en stor förändring för svenskt djurskydd*. <https://press.djurskyddet.se/posts/pressreleases/borttagen-betesratt-for-korenstorforsamr> [2025-03-12]
- Ekologiska lantbrukarna (u.å.). *Så mycket minskar ekoarealen i år*. [2025-03-13]
<https://www.ekolantbruk.se/nyheter/sa-mycket-minskar-ekoarealen-i-ar>
- Finansdepartementet (2009). *Kan vi påverka folks miljöattityder genom information?* (2009:4). Regeringskansliet.
http://ems.expertgrupp.se/Uploads/Documents/Hela%20Rapport%202009_4.pdf
- Fritz, A. (2010). *Konsten att försörja sig på ett småskaligt ekologiskt jordbruk – en kvalitativ intervjustudie med fokus på en uthållig livsmedelsproduktion och bevarande av ekosystemtjänster*. SLU, Alnarp.
https://stud.epsilon.slu.se/1227/4/fritz_a_100414.pdf
- Från Sverige (2022). *Lär dig mer om Sveriges självförsörjningsgrad*.
<https://fransverige.se/aktuellt/lar-dig-mer-om-sveriges-sjalfvorsorjningsgrad/> [2025-05-14]
- Giddens, A. (1986). *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*, University of California Press, Berkeley.
- Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy: Sexuality, love and eroticism in modern societies*. Blackwell Publishers Ltd: Oxford.
- Gustafsson, G. (2021). *Konsumenters inställning till ett slopat beteskrav : en*

- enkätstudie. Sveriges lantbruksuniversitet.
- Hajdu, F., Eriksson, C., Waldenström, C., Westholm, E. (2020). Sveriges förändrade lantbruk – Lantbrukarnas egna röster om förändringar sedan 1990-talet och strategier inför framtiden. *SLU Future Food Reports* vol. 11.
https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/fu-food/publikationer/future-food-reports/slu-futurefood_rapport_11.pdf
- Hushållningssällskapet (u.å.). *REKO-ringar i Sverige*.
<https://hushallningssallskapet.se/tjanster/landsbygd/reko/> [2025-03-12]
- Israelsson, C. (2006). Kor och människor: Klasskillnader även bland kor på 1800-talets torp och herrgårdar. *Fakta Jordbruk*, SLU. Nr. 7, 2006.
<https://www.slu.se/globalassets/ew/ew-centrala/forskn/popvet-dok/faktajordbruk/jo06-07.pdf>
- Jokinen, P., Kupsala, S., Vinnari, M. (2011). Consumer trust in animal farming practices – exploring the high trust of Finnish consumers. *International Journal of Consumer Studies*, vol. 36:1.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1470-6431.2011.00996.x>
- Jordbruksverket (2024). *Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2021-2023*. Statistikenheten.
https://www2.jordbruksverket.se/download/18.7867114f1940f27d496771cc/1737462743119/ra24_5.pdf
- Jordbruksverket (2025). *Vi åt mer kött, ägg och mejeriprodukter förra året men en minskad andel kom från Sverige*.
<https://www.mynewsdesk.com/se/jordbruksverket/pressreleases/vi-aa-mer-koett-aegg-och-mejeriprodukter-foerra-aaret-men-mindre-var-svenskt-3376108> [2025-05-14]
- Klintman, M., Boström, M., Ekelund, L., Lindén, A-L. (2008). *Maten märks: förutsättningar för konsumentmakt*. Lunds universitet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:777645/FULLTEXT01.pdf>
- Kraus, S. (1995). Attitudes and the Prediction of Behavior: A Meta-Analysis of the Empirical Literature. *Sage Journals* Vol. 21:1.
<https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0146167295211007>
- Lantbrukarnas Riksförbund (2024). *Frågor och svar om LRFs inställning till beteslagen*. <https://www.lrf.se/om-lrf/lrfs-branschavdelningar/mjolk/fragor-och-svar-om-lrfs-installning-till-beteslagen/> [2025-03-12]
- Lantbrukarnas Riksförbund (2025). *Försörjningsgrad*.
<https://www.lrf.se/las-mer/forsorjningsgrad/> [2025-03-12]
- Lantbrukarnas Riksförbund (2024). *Slopat beteskrav: En ny era för svensk mjölkproduktion*. <https://www.lrf.se/nyheter/slopat-beteskrav-en-ny-era-for-svensk-mjolkproduktion/> [2025-03-13]

- Lantbrukarnas Riksförbund (2023). *Svenskt lantbruk är en framtidsbransch*.
<https://www.lrf.se/nyheter/svenskt-lantbruk-ar-en-framtidsbransch/>
 [2025-03-12]
- Lantbrukarnas Riksförbund (2024). *Varför protesterar inte Sveriges lantbrukare som de övriga i Europa?*
<https://www.lrf.se/nyheter/ordforande-tomas-olsson-varfor-protesterar-inte-sveriges-lantbrukare-som-de-i-ovriga-europa/>
 [2025-03-13]
- Lantbruksbarometern (2020). Lantbruksbarometern 2020 HÖSTSIFFROR.
<https://kunskap.ludvig.se/hubfs/Rapporter-Ludvig-o-Co/Lantbruksbarometern%202020/H%C3%96ST%202020/Lantbruksbarometern%20Hostsiffror%202020.pdf?hsCtaTracking=14dc7115-01fc-4f14-be77-3fe7b658eb86%7C6116d5cd-cc82-405d-8cc8-896028fd26e8>
- Lantbruksbarometern (2024). *Lantbruksbarometern 2024 HÖST*.
<https://kunskap.ludvig.se/hubfs/Rapporter-Ludvig-o-Co/lantbruksbarometern/Lantbruksbarometern-2024-host.pdf?hsCtaTracking=f49303fb-2c3c-41d0-ac5b-df06cfde240e%7C05b4d79b-8f0a-4e0d-b0af-0fa7c3199c2f>
- Martiin, C. (2019). *Mjolk och mejeri i ett föränderligt samhälle*.
<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/futurefood/temasidor/sustainable-diets/mer-lasning-om-mjolk/mjolk-och-mejeri-i-ett-foranderligt-samhalle/> [2025-03-12]
- Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU11. *Djurskydd*.
 Motion 2016/17:1953. *Inget lag krav på bete för frigående kor i modern lösdrift*.
 Motion 2023/24:1956. *Kornas rätt till betes och utevistelse*.
 Naturskyddsföreningen (2024). *Frågor och svar om betesrätten*.
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/fragor-och-svar-om-betesratten/> [2025-03-13]
- Pickens, J. (2005) Attitudes and Perceptions. Från: *Organizational Behavior in Health Care*, Jones and Bartlett Publishers, Sudbury.
- Riksdagens protokoll 2023/24:125. Torsdagen den 30 maj.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/protokoll-202324125-torsdagen-den-30-maj_hb09125/html/
- Riksdagens skriftliga fråga 2024/25:104. Ett slopande av beteskravet.
<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/ett-slopande-av-beteskravet-hc11104/>
- Rundgren, G. (2015). *Food: From Commodity to Commons*. Journal of Agricultural and Environmental Ethics, vol. 29 (s. 103.121).
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10806-015-9590-7>
- Sewell, W.H. (1992). A Theory of Structure: Duality, Agency, and

- Transformation. *The American journal of sociology*, 98 (1), 1–29.
<https://doi.org/10.1086/229967>
- SFS 2018:1192. *Djurskyddslag*. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.
- SOU 2024:56. Utredningen om en konkurrenskraftig animalieproduktion.
Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd.
- Spendrup, S., Tellström, S., Fernqvist, F. (2024). Därför äter vi som vi gör : En kunskapsöversikt om matval. *SLU Future Food Reports* nr. 28.
https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/futurefood/publikationer/future-food-reports/slu-futurefood_rapport28_matval_web.pdf
- Stampa, E., Schipmann-Schwarze, C., Hamm, U. (2020). Consumer perceptions, preferences, and behavior regarding pasture-raised livestock products: A review. *Food Quality and Preference*, vol 82.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0950329319307281#b0205>
- Sveriges Lantbruksuniversitet (2015). *Betande kor – bra både för ekonomi och korna*. <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/epok-centrum-for-ekologisk-produktion-och-konsumtion/nyheter/aldre-nyheter/2015/12/betande-kor-bra-bade-for-ekonomin-och-for-korna/> [2025-03-12]
- Sveriges Radio (2024). *Peter Kullgren (KD): Konkurrenskraften för svenska bönder är alldeles för dålig*.
<https://www.sverigesradio.se/avsnitt/peter-kullgren-kd-konkurrenskraften-for-svenska-bonder-ar-alldeles-for-dalig> [2025-03-12]
- Tellström, R. (2024). Matkultur – hinder och drivkrafter för hållbart ätande. *SLU Future Food Reports* nr. 26.
<https://pub.epsilon.slu.se/35173/1/tellstrom-r-20240919.pdf>
- Tidningen näringslivet (2021). *Färre bönder ställer om till ekologiskt*.
<https://www.tn.se/article/2615/farre-bonder-staller-om-till-ekologiskt/>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Sophia Blaus, har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.